

کنشگران امنیتی غیردولتی و تحول امنیت در غرب آسیا بررسی تاثیر گروه های سلفی تکفیری

www.ketab.ir

مؤلف

سید احمد نکوئی

مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات

بین‌المللی ابرار معاصر تهران

۱۴۰۰

سرشناسه	نکویی، سیداحمد، ۱۳۶۴ -
عنوان و نام پدیدآور	کنشگران امنیتی غیر دولتی و تحول امنیت در غرب آسیا: بررسی تاثیر گروه‌های سلفی تکفیری / مولف سید احمد نکویی
مشخصات نشر	تهران: ابرار معاصر تهران، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۲۷۸ص. ؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
فروست	مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران: ۵۱۶.
شابک	978-964-8680-71-3
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۲۴۷-۲۸۷.
عنوان دیگر	بررسی تاثیر گروه‌های سلفی تکفیری.
موضوع	سلفیه -- خاورمیانه
موضوع	Salafiyah -- Middle East
موضوع	تکفیری‌ها -- خاورمیانه
موضوع	Takfris (Islamic sect) -- Middle East
موضوع	تروریسم -- خاورمیانه -- تاریخ -- قرن ۲۱.
موضوع	Terrorism -- Middle East -- History -- 21st century
موضوع	بنیادگرایی اسلامی -- خاورمیانه -- تاریخ -- قرن ۲۱.
موضوع	Islamic fundamentalism -- Middle East -- History -- 21st century
موضوع	امنیت ملی -- خاورمیانه
موضوع	National security-- Middle East
موضوع	امنیت ملی -- ایران -- سیاست دولت
موضوع	National security -- Government policy -- Iran
موضوع	خاورمیانه -- سیاست و حکومت -- قرن ۲۱.
موضوع	Middle East-- Politics and government -- 21th century
موضوع	خاورمیانه -- روابط خارجی -- قرن ۲۱.
موضوع	Middle East -- Foreign relations -- 21st century
رده بندی کنگره	BP۲۰-۷/۵
رده بندی دیویی	۲۹۷/۴۱۶
شماره کتابشناسی ملی	۸۴۱۱۷۳۱

انتشارات مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران؛ ۵۱۶

تهران: صندوق پستی ۳۸۴۹ - ۱۵۸۷۵، تلفن: ۷ - ۸۸۷۵۶۲۰۳، نمابر: ۸۸۵۰۰۲۵۰

نشانی اینترنت: www.tisri.org پست الکترونیک: info@tisri.org

کنشگران امنیتی غیر دولتی و تحول امنیت در غرب آسیا (بررسی تاثیر گروه‌های سلفی تکفیری)
نظارت و اجرا: مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران

مؤلف: سید احمد نکویی

صفحه‌آرا: منصوره سعادت

چاپ نخست: تیر ماه ۱۴۰۰

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۶۸۰-۷۱-۳

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

قیمت: ۹۰،۰۰۰ تومان

همه حقوق محفوظ است.

فهرست مطالب

۷.....	مقدمه
۱۵.....	فصل اول: شاخص‌های امنیت در غرب آسیا؛ بررسی نظریه مجموعه امنیتی
۵۵.....	فصل دوم: بررسی جریانات و گروه‌های سلفی به مثابه یک کنشگر امنیتی و غیردولتی
۱۰۹.....	فصل سوم: امنیتی شدن غرب آسیا و تاثیرگذاری بر الگوهای دوستی و دشمنی
۱۶۵.....	فصل چهارم: دولت‌های ضعیف در غرب آسیا و کنشگری گروه‌های سلفی تکفیری
۲۲۷.....	فصل پنجم: تحول ساختار امنیت در غرب آسیا
۲۴۷.....	فهرست منابع

مقدمه

امنیت نقطه کانونی سیاست گذاری دولت‌ها می‌باشد. امنیت و مسائل مرتبط با آن اصلی‌ترین هدف یک حکومت می‌باشد که بر اساس آن نوع تعاملات بیرونی خود را در حوزه پیرامونی، منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای شکل می‌دهد. دولت‌ها به عنوان اصلی‌ترین بازیگر نظام بین الملل که بازیگر اصلی امنیت بین الملل تلقی می‌شوند، تلاش می‌کنند با رصد پویا و همیشگی تهدیدات خود را شناسایی کنند و برای مقابله تهدیدات پیش بینی‌های امنیتی داشته باشند. مشخصاً هرچه میزان تهدید به جهت مکانی و زمانی به کشوری نزدیک تر باشد دغدغه‌های امنیتی حاکمان آن دولت دو چندان خواهد بود. بنابراین جوامع معاصر در سرتاسر جهان آکنده از این مفهوم هستند و همان گونه که تهدیدات نامتناهی و همیشگی می‌باشند دغدغه امنیتی نیز یک روند مستمر و پویا دارد و برای هر جامعه‌ای روز به روز تجدید خواهد شد.

در این میان کنشگران غیردولتی^۱ به عنوان بازیگران جدید نظام بین الملل که دارای اثرگذاری قابل توجهی نیز می‌باشند، نقش و تاثیر بسزایی در موضوعات امنیتی در سطوح ملی، منطقه‌ای، بین المللی و جهانی دارند. توانایی این نوع بازیگران نوظهور در معادلات امنیتی در سطوح منطقه‌ای و بین المللی قابل اغماض نمی‌باشد هرچند که تحلیل‌های نو واقع‌گرایانه، شان مستقلی برای آن قائل نیستند و رفتار این بازیگر را در پیوند با بازیگر اصلی نظام بین الملل یعنی دولت‌ها تشریح می‌کنند؛ اما به واقع می‌توان برای تحلیل آن کارکرد مستقلی قائل شد. بدین روی توانایی‌ها و اثرگذاری این بازیگر در معادلات امنیتی و ایجاد تهدید، قابلیت تحلیل پیدا می‌کند و با این پیش فرض می‌بایست در تحلیل‌ها مبنای نقطه عزیمت اجتماعی را لحاظ نمود.

در غرب آسیا می‌توان ترکیبی از کنشگران غیر دولتی را مشاهده نمود که دارای کنش‌های امنیتی و حتی نظامی هستند. این بازیگران بر محیط امنیتی کشورهای این منطقه تاثیرات فراوانی دارند و به تساوب برای دولت‌ها مسائل امنیتی تولید می‌کنند. وضعیت کنونی غرب آسیا دارای یک بافت تهدیدزا و ناپایداری

می باشد که امکان بازیگری کنشگران غیردولتی را که کارکرد امنیتی نیز دارند، تقویت می نماید. از سوی دیگر این وضعیت سیاست ها و راهبردهای منطقه ای و بین المللی این کشور را تحت انشعاع قرار می دهد. جریان های نوظهور سلفی نوعی از کنشگران غیردولتی می باشند که نقش ویژه ای در این محیط برای خود تعریف نموده اند و مشخصاً این پدیده سطح کنشگری و اقدام خود را ارتقاء داده است. هرچند که نمی توان آنها را به صورت یکسان و یکپارچه تلقی نمود اما جدای از تفاوت های جزئی، مبانی هویتی یکسان این گروه ها موجب می شود که رفتارهای استراتژیک^۱ آنها مشابه و همسو باشد در عین آن که روابط پایداری نیز میان این جریان های وجود دارد. از سوی دیگر افزایش سطح قابلیت ها و توانایی های گروه های سلفی موجب شده که اهداف و چشم اندازهای کلان و راهبردی خود را باز تعریف نمایند. در نتیجه گسترش آن ها دارای تبعات امنیتی در منطقه خواهد بود. مختصات و ویژگی های هویتی و نیز برونداد رفتاری جریان های سلفی به گونه ایست که برای می تواند الگوهای امنیتی در غرب آسیا را تحت تاثیر قرار دهد. شرایط کنونی در غرب آسیا و نیز شدت یافتن رقابت های استراتژیک منطقه ای^۲ موجب شده که رقابت های ایدئولوژیک^۳ اهمیت راهبردی پیدا کند. در این میان کنشگران و حرکت ها سلفی از این موضوع تاثیر فراوانی پیدا کرده اند و می توان از آن به عنوان یک بازیگر موثر در تعاملات امنیتی منطقه نام برد.

مسئله اساسی این است که این پدیده در جغرافیای غرب آسیا در حال باز تولید و گسترش است. بسیاری از جریان های سیاسی - مذهبی در جهان اهل سنت دارای نگرش ها و اندیشه سلفی هستند. تفکر سلفیت توانسته مبنای اندیشه ای باشد برای گروه های اسلامی که دارای تحرک سیاسی - نظامی می باشند. از سال ۲۰۰۱ یکی از جدی ترین معضلات امنیت بین الملل پدیده ای به نام القاعده بوده که تحت عنوان تروریسم القاعده و در منابع غربی تروریسم اسلامی از آن یاد شده است. این سازمان به جهت هویتی و اندیشه ای خواستگاه سلفی داشته است. این در حالیست که نمونه های بازتولید شده القاعده از آن زمان تاکنون نیز تابع اندیشه های سلفی هستند. وحشتناک ترین سازمان سلفی - جهادی که داعش نامیده می شود توانست در یک دوره زمانی حکومت مورد نظر خود را در محدوده ای مشخص مستقر نماید.

1. Strategic Behavior
2. Rrgional Strategic Competitions
3. Ideological Competition